

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 27CoP/39/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3119200046
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 06. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Martina Trnavská
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2023:3119200046.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Marty Trnavskej a sudkýň JUDr. Ľubice Bajzovej a JUDr. Aleny Záhumenskej vo veci starostlivosti súdu o maloletú A. B., nar. XX.XX.XXXX, v konaní zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, dieťa rodičov: matky B. C. B., D. B., trvale bytom E., t. č. bytom E., F. X a otca neurčeného, za účasti navrhovateľky starej matky G. B., D. H., bytom. B. I. XXXX/XX, E. a prokurátora J. K. E., L. XXXX/X, E., o zverenie maloletej do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky a o nariadenie výchovného opatrenia – dohľadu nad výchovou maloletej, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Okresného súdu Trenčín zo dňa 30. novembra 2022 č. k. 34P/2/2019-671, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom zo dňa 30. novembra 2022 č. k. 34P/2/2019-671 súd prvej inštancie výrokom I. návrh navrhovateľky o zverenie maloletej do náhradnej osobnej starostlivosti zamietol. Výrokom II. nariadil výchovné opatrenie a nad výchovou maloletej A. B., nar. XX.XX.XXXX určil dohľad. Výrokom III. rozhodol o trovách konania tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Vychádzal zo skutkového zistenia, že maloletá A. sa narodila matke po uzavretí manželstva s cudzincom. Otec dieťaťa nie je zapísaný v rodnom liste dieťaťa, nakoľko matka uzavrela manželstvo s cudzincom dňa XX.XX.XXXX na Cypre (Certificate of marriage – čl. 5 spisu sp. zn. 34P/57/2018) a matka si tento sobáš nedala zapísať do osobitnej matriky a z tohto dôvodu nie je manžel matky zapísaný v rodnom liste dieťaťa. Matka dieťaťa spolu s maloletou bývala kedysi v domácnosti u svojej matky, t.j. navrhovateľky, ktorá je starou matkou dieťaťa. Matka bola vtedy s dcérou na rodičovskej dovolenke, poberala rodičovský príspevok a do domácnosti navrhovateľky finančne neprispievala. Medzi navrhovateľkou a matkou maloletej neboli ideálne vzťahy. Napätie medzi matkou dieťaťa a navrhovateľkou sa vystupňovalo dňa 28.12.2018, kedy po incidente, keď sa matka po intenzívnej hádke so starou matkou postavila k otvorenému oknu v náručí s maloletou, bola matka prijatá na nedobrovoľnú hospitalizáciu na K. M. G. N. O. E., no dňa 15.01.2019 bola matka dieťaťa prepustená. V medzičase si navrhovateľka podala tento návrh na zverenie maloletej A. do jej náhradnej osobnej starostlivosti. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že návrh navrhovateľky na zverenie maloletej do jej náhradnej osobnej starostlivosti nebol dôvodný. Uviedol, že dôvodom, pre ktorý bola maloletá A. v minulosti neodkladným opatrením dočasne zverená do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky (starej matky), a pre ktorý sa vtedy náhradná starostlivosť o dieťa javila ako dôvodná, boli vtedajšie vážne pochybnosti o duševnom stave matky dieťaťa a z toho vyplývajúce schopnosti riadne sa starať o maloletú a podozrenie, že matka by mohla byť pre maloletú nebezpečná, keďže vtedy bol daný vysoký predpoklad duševnej poruchy matky dieťaťa, a to aj s poukazom na navrhovateľkou opísaný incident pri otvorenom okne s dieťaťom v náručí matky. Zo znaleckého posudku č. XXX/XXXX zo

dňa 31.12.2020 vypracovaného znalcom MUDr. Stanislavom Kollárom, znalcom z odboru Zdravotníctvo, odvetvia Psychiatria (č.l. 355) vyplynulo, že matka dieťaťa netrpí duševnou chorobou (vážnou duševnou poruchou v pravom slova zmysle). Osobnosť matky je abnormne štrukturovaná s paranoidnými rysmi (tzv. paranoidná porucha osobnosti). Matka dieťaťa je schopná vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa a nie je nebezpečná pre maloleté dieťa. Dodal, že uvedené neznamená, že osobná starostlivosť matky (napr. vzhľadom na jej pracovnú a sociálnu situáciu) automaticky musí byť optimálnym variantom pre maloletú. Komplexné vysporiadanie sa s touto problematikou už presahovalo rámec znaleckého psychiatrického posudzovania. Rovnako zo záveru psychologickéj správy klinického psychológa PhDr. et Mgr. Aleny Bednárovej zo dňa 23.09.2020 (č.l.334) nevyplýval dôvod na odobratie dieťaťa zo starostlivosti matky. Súd prvej inštancie tiež nemal preukázané závažné tvrdenia navrhovateľky o zanedbávaní maloletej zo strany matky, o zanedbávaní zdravotnej starostlivosti, ani jej tvrdenia, že život maloletej by bol v starostlivosti matky ohrozený a dokonca sa niektoré jej tvrdenia javili súdu ako účelové a takéto tvrdenia navrhovateľka prednášala aj pred kolíznym opatrovníkom, ktorý pri šetrení pomerov vychádzal len z jej vyjadrení. Aj z lekárskej správy pediatričky zo dňa 11.02.2019 (č.l.48) mal súd prvej inštancie preukázané, že dieťa je v sledovaní očnej ambulancie pre vrodený glaukóm a je pravidelne kontrolovaná na očnej kontrole, ktorá posledná kontrola bola v 11/2018 (v čase, kedy bola maloletá ešte v starostlivosti svojej matky). Z uvedenej lekárskej správy tiež vyplynulo, že v čase starostlivosti matky o dieťa bolo dieťa čulé, drobné, koža čistá, turgor kože dobrý, výživa primeraná, psychomotorický vývoj primeraný veku dieťaťa. S poukazom na uvedené mal súd prvej inštancie osvedčené, že matka venovala zdravotnému stavu maloletej náležitú pozornosť. Rovnako sa súd prvej inštancie nestotožnil s tvrdením navrhovateľky o zanedbávaní výživy maloletej zo strany matky, ktoré stravovanie nebolo a nie je práve podľa predstáv navrhovateľky. To, že matka kupovala maloletej zdravé ovocie, zeleninu, detské výživy, biopotraviny, nespochybnila ani navrhovateľka, len vytýkala, že šlo o zbytočne drahé potraviny, ktoré sa ani všetky nespotrebovali. Dôvodom pre odňatie dieťaťa matke a jeho zverenie do náhradnej starostlivosti nebolo ani navrhovateľkou uvádzané tvrdenie, že navrhovateľka lepšie varí ako matka, alebo že matka varí maloletej mrkvovú polievku a nie slížikovú, alebo že matka dá niekedy maloletej pizzu. Ako vyplynulo aj z výpovede svedka, maloletá sa nevracala od matky hladná alebo podvyživená. Od 05/2021 trávila maloletá A. v zmysle neodkladného opatrenia o podstatnom rozšírení styku matky s maloletou v podstate viac času u matky ako u navrhovateľky, kedy bývala u matky všetky celé víkendy a niektoré dni v týždni (4 noci každý týždeň), kedy ju matka v pondelky a štvrtky aj vodila do MŠ a stredy a piatky ju vyzdvihovala z MŠ. A ak sa na niektorý víkend napr. kvôli práci matka dohodne s navrhovateľkou, aby bola maloletá u nej, je to bežnou praxou výpomoci starého rodiča so starostlivosťou o vnúča, ale takáto výpomoc by nemala byť dôvodom pre odobratie dieťaťa matke a jeho zverenia do náhradnej starostlivosti starej matky. Ako vyplynulo aj z výpovede navrhovateľkou navrhnutého svedka A. I., druha navrhovateľky, maloletá sa nikdy nevracala od matky v zlom alebo zanedbanom stave, hladná alebo podvyživená. Tiež sa nikdy od matky maloletá nevrátila s úrazom ani nič také. Rovnako zo správy MŠ zo dňa 29.11.2022 nevyplývali žiadne okolnosti, ktoré by spochybňovali starostlivosť matky o maloletú. Teda fakticky matka viac času venovala starostlivosti o maloletú ako navrhovateľka a ani v MŠ nezistili žiadne okolnosti nepriaznivého vývoja dieťaťa. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s názorom kolízneho opatrovníka, že matka nemá vytvorené vhodné podmienky pre zdravý rast a vývoj maloletej, a že nemá zabezpečené finančné zázemie na zabezpečovanie základných životných potrieb dieťaťa, pretože takýto záver nevyplýval z vykonaného dokazovania a kolízny opatrovník vychádzal len z ničím nepodložených tvrdení navrhovateľky. Bolo zistené, že matka dieťaťa má pravidelný príjem z titulu poberania invalidného dôchodku a okrem toho má príjem z vykonávanej práce, resp. vykonávaných viacerých prác, ktoré kedysi robila v zamestnaneckých vzťahoch a teraz na základe živnosti alebo zmluvy o spolupráci. Náklady bývania pravidelne platí, pričom aj v tejto súvislosti bolo vyvrátené tvrdenie navrhovateľky, že matka by mala byť neplatičom ohľadom bývania. To, že sa kolíznemu opatrovníkovi nepodarilo pred posledným pojednávaním prešetriť pomery v domácnosti matky, keďže matka nebola doma zastihnutá pri ich neohlásenej návšteve, ešte neznamená, že nemá vytvorené vhodné podmienky. Jej bytové podmienky boli v minulosti prešetrené, boli nezmenené a aktuálne aj samotná navrhovateľka potvrdila, že matkin byt je dobrý, pekný, so všetkými službami spojenými s bytom, o čom súd prvej inštancie nemal dôvod pochybovať. Bolo pravdou, že matka dieťaťa je konfliktná, že jej osobnosť je abnormne štrukturovaná s paranoidnými rysmi, ako to vyplynulo aj zo znaleckého posudku a ako tomu nasvedčujú aj niektoré jej pracovné posudky a správa o jej správaní počas jej pobytu v Krízovom centre ochrany „Čakanka“ a pod., ale nešlo o duševnú chorobu, pre ktorú by mohla byť nebezpečná pre dieťa, ale len o jej povahovú osobnostnú črtu, pričom matku nemožno považovať za nebezpečnú pre dieťa. Uvedené povahové vlastnosti neboli podľa názoru súdu prvej inštancie dôvodom

pre vyňatie dieťaťa z rodiny, jeho odlúčenia od rodiča a zverenia dieťaťa do niektorej z foriem náhradnej starostlivosti, pokiaľ je tento rodič schopný sa starať o dieťa. Súd prvej inštancie sa nestotožnil ani s názorom kolízneho opatrovníka na doplnenie dokazovania ďalším znaleckým dokazovaním znalcom z odboru psychológia za účelom posúdenia väzieb, ktoré dokazovanie by len zbytočne predĺžilo toto súdne konanie, bolo by nevhodné a nemalo by vplyv na podstatu tohto konania. Aj bez znaleckého dokazovania je zrejmé, že maloletá má vytvorený silný citový vzťah k navrhovateľke, čo je prirodzené, keďže vo veku jej 2 rokov bola odlúčená od svojej matky a neodkladným opatrením bola zverená do náhradnej starostlivosti navrhovateľky, a to na základe ňou tvrdených skutočností, z ktorých mnohé sa nakoniec nepotvrdili ako bolo uvedené vyššie. Je teda prirodzené, že dieťa si vytvorilo silný citový vzťah k navrhovateľke a jeho vzťah s matkou sa v dôsledku odlúčenia a obmedzeného styku matky s maloletou oslabil, hoci pred ich odlúčením bolo zjavné, že maloletá mala vytvorený citový vzťah k matke, čo vyplynulo aj zo správy kolízneho opatrovníka zo dňa 21.01.2019 (č.l.36). Až v prípade, že by mal súd prvej inštancie za preukázané, že odňatie dieťaťa rodičovi by bolo nevyhnutné a o prevzatie starostlivosti by mali záujem viacerí rodinní príbuzní, potom by mohol znaleckým dokazovaním zisťovať a porovnávať silu citových väzieb medzi dieťaťom a ostatnými príbuznými osobami v rovnakom právnom postavení vo vzťahu k dieťaťu. V danej veci mal súd prvej inštancie preukázané, že matka dieťaťa sa chce starať o svoje dieťa, je schopná osobnej starostlivosti o dieťa a túto starostlivosť už aj po nariadení neodkladného opatrenia o rozšírení styku v prevažnej miere vykonávala. S poukazom na námietky, výhrady a obavy kolízneho opatrovníka, súd prvej inštancie aj so súhlasom matky dieťaťa nariadil výchovné opatrenie, ktorým nad výchovou maloletej nariadil dohľad, aby situácia starostlivosti matky o maloletú bola zo strany súdu prostredníctvom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí monitorovaná. Vec právne posúdil podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 5 Ústavy Slovenskej republiky, čl.7 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 3, § 28 ods. 1 a 2, § 37 ods. 2 písm. b/, 7 a 8, § 44 ods.1 až 3, § 45 ods.1 Zákona o rodine a § 52 a § 58 C.m.p.

2. Proti tomuto rozsudku podala včas odvolanie navrhovateľka (stará matka maloletej). Namietla, že neboli splnené procesné podmienky a neboli vykonané všetky navrhované dôkazy. Vyjadrila sklamanie z postupu súdu a štátnych orgánov. Žiadala, aby matka podstúpila nové vyšetrenie u psychiatra a psychológa, ako žiadal kolízny opatrovník, za účelom posúdenia väzieb dieťaťa na matku, resp. na ňu starú matku. Uviedla, že bola dohoda medzi ňou a dcérou (matkou maloletej), že vnučka bude u nej v opatere prvé tri dni v týždni, zvyšné dni mala byť u matky. Realita je však taká, že matka maloletej k nej privedie už v nedeľu dopoludnia a berie si ju v stredu večer. K tomu čoraz častejšie pribúda štvrtok a piatok, údajne z dôvodu, že potrebuje zarábať peniaze. Uviedla, že to by akceptovala napriek tomu, že sama chodí do práce a vie si zariadiť čas. Nemôže ale akceptovať jej spôsob vynucovania si jej spolupráce. Podotýkala, že matka maloletej ju doslova vydierala, že keď jej nevyhoví, odíde do zahraničia, čo dáva na známosť pred A. a tá má z toho panický strach. Poukázala na matkine problémy s bývaním, ktoré naďalej pokračujú. Matka je stále unavená, čo jej potvrdzuje aj A., lebo sa jej len veľmi málo venuje. V starostlivosti o A. sa u nej nič nezmenilo napriek tomu, ako sa zaručovala pred súdom, že sa dokáže plnohodnotne starať. Stravu pre maloletú pravidelne neobmieňa, stravuje sa spôsobom pizza, langoš, rajčinová, resp. mrkvová polievka. Maloletá sa teší, že sa u nej konečne naje. Na pranie a žehlenie jej asi tiež nevychádza veľa času, lebo A. veci jej zvyčajne prinesie oprať.

3. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky (starej matky maloletej) navrhol rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. S odvolaním navrhovateľky sa plne stotožnil. Zastal názor, že súd prvej inštancie nevykonal v konaní navrhnuté dôkazy, ktoré bolo nevyhnutné uskutočniť z dôvodu zistenia rozhodujúcich skutočností. Nevykonanie navrhovaných dôkazov v riadnom konaní malo za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Tiež poukázal na skutočnosť, že súd prvej inštancie i napriek podanému odvolaniu voči uzneseniu zo dňa 13.09.2022 č. k. 34P/2/2019-642 rozhodoval vo veci samej a nevysporiadal sa s podaným odvolaním. V tomto smere uviedol, že Krajský súd v Trenčíne dňa 28.03.2023 svojim rozhodnutím č. k. 6CoP/14/2023-698 zrušil uznesenie súdu prvej inštancie, nakoľko je v rozpore so záujmami dieťaťa. Poukázal na to, že matka doteraz neprevzala plnú zodpovednosť za starostlivosť o dieťa. Dieťaťu zabezpečovala starostlivosť pár dní v decembri 2022, kedy stará matka musela pre dieťa zabezpečiť stravu. Od 22.12.2022 sa dieťa nachádzalo v starostlivosti starej matky, kde sama matka dieťa doviedla, lebo A. odmietala byť s matkou a neustále sa pýtala za starou matkou. Od polovice januára 2023 sa dieťa nachádza pravidelne v starostlivosti starej matky v každom týždni od nedele obeda nepretržite do stredy večera. Stará matka v rozhovore uviedla, že už v decembri 2022 bola matka zo starostlivosti o dieťa unavená a nevládala starostlivosť o dieťa jednak po osobnostnej stránke a tiež aj po finančnej stránke. Aktuálne matka žiadala, aby A. bývala u starej matky až do štvrtka večera, údajne z dôvodu jej

zamestnania. Od apríla 2023 býva teda A. v starostlivosti starej matky od nedele obeda a až do štvrtku večera. Lustráciou matky v Sociálnej poisťovni bolo zistené, že matka dieťaťa, pani C. B. pracovala od 16.01.2023 do 05.04.2023 v A. O. G. F. I napriek skutočnosti, že jej pracovný pomer už netrvá, matka neprevzala dieťa do svojej starostlivosti, pred starou matkou doteraz tají, že už nemá zamestnanie a aj napriek tejto skutočnosti žiada, aby maloletá A. bola u starej matky každý týždeň od nedele obeda do štvrtku večera. Reálne je dieťa u matky z týždňa 2,5 dňa. Z uvedeného bolo jednoznačne preukázané, že matka nemá skutočný a úprimný záujem zabezpečovať osobnú starostlivosť o dieťa. Dňa 04.04.2023 prijal ÚPSVR Trenčín oznámenie o zanedbávaní starostlivosti matky o dieťa a tiež zdravotnej starostlivosti o dieťa. Z tohto dôvodu úrad bezodkladne uskutočnil prešetrenie v domácnosti matky, avšak bezúspešne. Ani na opakované prešetrenia sa nepodarilo do domácnosti dostať a prešetriť tak prijatý podnet. V poštovej schránke bolo matke dieťaťa zanechané predvolanie, aby sa dňa 18.04.2023 dostavila na ÚPSVR Trenčín, na pohovor. Na predvolanie sa dostavila stará matka spolu s maloletou A., v ktorej starostlivosti sa dieťa nachádzalo. Pani B. uviedla, že matka dieťaťa nezabezpečuje starostlivosť riadne a tiež, že matka zanedbáva aj zdravotnú starostlivosť, kedy dieťaťa nezabezpečila nevyhnutné očné kvapky. Bola presvedčená, že matka starostlivosť o dieťa nezvláda. Tiež uviedla, že dieťa odmieta odísť s matkou vo štvrtok večer, dieťa plače, nechce nastúpiť do výťahu. Z neformálneho rozhovoru s maloletou A. vyplynulo, že táto chce zostať so starou matkou, že u matky sa nudí, bije ju po zadku, že matka má doma neporiadok, kedy hovorila o tom, že tam musela prekračovať fľaše, kolobežku, kapse a podobne. Stará matka uviedla, že ju kontaktovala dcéra, ktorá zmätočne po nej kričala, že z nej urobila bezdomovkyňu, vulgárne jej nadávala. Z tohto telefonátu stará matka usúdila, že sa musí niečo diať, preto zistila, že bytová agentúra I., ktorá spravuje byt, v ktorom matka dieťaťa žije v prenájme, podala na Okresný súd Trenčín žalobu na vypratanie bytu. Konštatoval, že matka nemá pre dieťa vytvorené vhodné podmienky pre zdravý rast a vývoj A. a nemá zabezpečené ani finančné zázemie na zabezpečovanie základných životných potrieb dieťaťa. S dieťaťom bola na zápise do súkromnej školy G. a to napriek tomu, že nemá peniaze na financovanie školného, ktoré predstavuje platbu 2.700 Eur na 10 mesiacov. Aktuálne matka opäť nikde nepracuje. Kolízny opatrovník navrhol v konaní súdu prvej inštancie, aby sa zaoberal aj otázkou zistenia a preverenia, prečo matka nikde nepracuje, resp. ak pracuje iba krátkodobo, aká je jej pracovná morálka a podobne. Súd prvej inštancie sa v konaní zaoberal len otázkou vrátenia dieťaťa matke, pričom poukazuje na práva rodiča, ale sa nezaoberal tým najzávažnejším, kde a v koho starostlivosti má dieťa vytvorené lepšie podmienky pre celkový rozvoj dieťaťa a trvalé zázemie pre zabezpečovanie starostlivosti. Rovnako súd pri rozhodovaní neprihliadol na vôľu a pranie dieťaťa, ktoré chce zostať so starou matkou, v ktorej starostlivosti pociťuje istotu, zázemie, lásku. Kolízny opatrovník si uvedomil, že prednosť pred náhradnou osobnou starostlivosťou má starostlivosť biologického rodiča o dieťa, ale v prípade maloletej A. bolo preukázané, že matka nemá úprimný záujem dieťaťa zabezpečovať starostlivosť, dokonca starostlivosť o dieťa počas 2,5 dňa každého týždňa zanedbáva a nezvláda. O zverenie dieťaťa do svojej starostlivosti bojovala iba z dôvodu, aby si na dieťa mohla uplatniť štátne dávky a najmä žiadala o priznanie opatrovateľského príspevku na dieťa, kde bolo ÚPSVR-om Trenčín vydané rozhodnutie o nepriznaní tohto príspevku. Poukazoval na vypracovaný znalecký posudok, MUDr. Kollára Stanislava k 31.12.2020, v ktorom znalec konštatoval, že matka síce netrpí duševnou chorobou a z psychiatrického hľadiska je schopná vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa, ale s týmto spojením znalec súčasne dodal, že uvedené zistenia neznamenajú, že osobná starostlivosť matky automaticky musí byť optimálnym variantom pre maloletú A.. S týmto vyjadrením znalca sa plne stotožnil, lebo keby mali prihliadnuť na najlepší záujem dieťaťa, na pracovnú a sociálnu situáciu, tak matka nemá vytvorené podmienky na vykonávanie osobnej starostlivosti o maloleté dieťa. Dodal, že si uvedomuje potrebu matky v živote A., ale pokiaľ matka nezmení svoj spôsob života, svoje sociálne správanie, nezabezpečí si stabilnú prácu a tým stabilný príjem do domácnosti, je vhodné aby sa kontakt dieťaťa s matkou a matky s dieťaťom realizoval iba prostredníctvom krátkodobého styku. V odôvodnení rozhodnutia sa súd prvej inštancie i prokuratúra opierala o závery správy klinického psychológa PhDr. et Mgr. Aleny Bednárovej zo dňa 23.09.2020, teda viac ako dva a pol roka staré závery. Na obsah tejto správy nebolo možné objektívne prihliadať, lebo situácia v psychickom a duševnom stave matky sa mení. Kolízny opatrovník vytkol, že súd nevyhovelo jeho návrhu vykonať dokazovanie znalcom z odboru psychológie za účelom posúdenia väzieb dieťaťa na matku, na starú matku a naopak väzby matky a starej matky na dieťa a zistenia odborného stanoviska k vhodnosti zverenia dieťaťa do starostlivosti matky, prípadne starej matky, resp. k optimálnej úprave styku.

4. Matka sa k odvolaniu navrhovateľky nevyjadřila.

5. Prokurátor Krajskej prokuratúry v Trenčíne sa k odvolaniu navrhovateľky nevyjadril.

6. Krajský súd v Trenčíne preskúmal vec podľa § 65 a § 66 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „C.m.p.“) bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“) a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 389 ods. 1 písm. c) C.s.p. zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konania a nové rozhodnutie.

7. Súd prvej inštancie rozhodol na základe podaného návrhu navrhovateľky, starej matky maloletej A. (doručeného dňa 04.01.), ktorým sa domáhala zverenia maloletej do jej náhradnej osobnej starostlivosti matky z dôvodu hospitalizácie matky maloletej na K. J. O. G. N. v E.. Zistil, že maloletá sa narodila z manželského zväzku (dňa XX.XX.XXXX na Cypre) svojej matky s cudzincom, pričom otec dieťaťa nie je zapísaný v rodnom liste dieťaťa. Podľa tvrdenia navrhovateľky pred hospitalizáciou matka zanedbávala starostlivosť a výchovu o maloletú, nedostatočnou stravou a hygienou, maloletá nemala vypestovaný žiaden denný režim. Poukázala na pravidelné kontroly maloletej v nemocnici v Bratislave z dôvodu jej vážnej poruchy zraku (tzv. očný glaukóm). Z dôvodu opakovaných matkiných stavov mala navrhovateľka obavu o zdravie a život maloletej. Súd prvej inštancie rozhodol po tom, čo matka maloletej podľa tvrdenia navrhovateľky chytila amok a s maloletou v náručí stála pred otvoreným oknom a bola prevzatá do zdravotníckeho zariadenia. Súd prvej inštancie v konaní vydal niekoľko rozhodnutí. Uznesením zo dňa 29.01.2019 č.k. 34P/2/2019-41 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 16.05.2019 č.k. 5CoP/21/2019-112, právoplatným dňa 24.05.2019, nariadil neodkladné opatrenie a maloletú A. ponechal v náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky (starej matky G. B.) a matke nariadil platiť na výživu maloletej minimálne zákonné výživné mesačne vo výške 30 % zo životného minima na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona na účet ÚPSVaR Trenčín. Následne sa matka domáhala úpravy styku s maloletou. Uznesením zo dňa 26.06.2019 č.k. 34P/2/2019-143 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 19.08.2019 č.k. 4CoP/44/2019-197 bol neodkladným opatrením upravený styk matky s maloletou každú sobotu od 15.30 hod. do 18.00 hod. za prítomnosti starej matky so začiatkom styku pri OC C.. Následne uznesením zo dňa 15.04.2021 č.k. 34P/2/2019-433, vykonateľným dňa 29.04.2021 a právoplatným dňa 15.05.2021, nariadil nové neodkladné opatrenie, ktorým bol upravený styk matky s maloletou A. tak, že matka je oprávnená stýkať sa s maloletou A. v každom týždni od stredy od 15.00 hod. do štvrtka do 08.00 hod. a od piatka od 15.00 hod. do najbližšieho pondelka do 08.00 hod., pokiaľ sa účastníci nedohodnú inak s tým, že matka si bude dieťa v školské dni vyzdvihovať v priestoroch školského/predškolského zariadenia dieťaťa a odovzdávať do školského/predškolského zariadenia a v ostatné dni v mieste bydliska starej matky. Uznesením zo dňa 13.12.2021 č.k. 34P/2/2019-514 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 16.03.2022, č.k. 5CoP/11/2022-546 (právoplatným dňa 30.03.2022) bol návrh starej matky dieťaťa na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým žiadala zúžiť rozsah styku matky s maloletým dieťaťom tak, že matka by bola oprávnená stýkať sa s maloletou A. len každý páry týždeň od piatku od 16.00 hod. do nedele do 16.00 hod., zamietnutý. Uznesením zo dňa 13.09.2022 č.k. 34P/2/2019-642 súd prvej inštancie zrušil neodkladné opatrenie, ktoré bolo nariadené uznesením Okresného súdu Trenčín zo dňa 29.01.2019, č.k. 34P/2/2019 – 41 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 16.05.2019, č.k. 5CoP/21/2019 – 112 (o ponechaní maloletej v náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky) a v nadväznosti na to tiež zrušil neodkladné opatrenie, ktoré bolo nariadené uznesením Okresného súdu Trenčín zo dňa 15.04.2021 č. k. 34P/2/2019 – 433 (o úprave styku matky s maloletou), čo odôvodnil tým, že už odpadli dôvody, pre ktoré bola maloletá A. ponechaná v náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky ako starej matky s poukazom na závery znaleckého posudku ohľadom duševného stavu matky a tiež preto, že neboli zistené ďalšie závažné nedostatky, ktoré by matke bránili v riadnej starostlivosti o dcéru, a už uplynulo aj dostatočne dlhé časové obdobie na opätovné postupné privyknutie si maloletej A. na starostlivosť matky. Krajský súd v Trenčíne uznesením zo dňa 28. marca 2023 č.k. 6CoP/14/2023 – 698 toto uznesenie súdu prvej inštancie zrušil z dôvodu, že naďalej existuje potreba, aby bola starostlivosť o maloletú zabezpečená aspoň dočasne (do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej) navrhovateľkou za súčasnej úpravy styku matky s maloletou. Nemal osvedčenú takú zmenu, pre ktorú by bolo možné konštatovať, že je v záujme maloletej, aby starostlivosť o ňu ďalej už nezabezpečovala navrhovateľka, ale matka. Takýto záver osvedčuje predovšetkým kontinuálny postoj kolízneho opatrovníka ku schopnosti matky postarať sa o maloletú, najmä s ohľadom na zabezpečenie potrieb maloletej.

8. Podľa § 45 ods. 1 Zákona o rodine, ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa, súd môže zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti. Osobou, ktorej možno maloleté dieťa takto zveriť, sa môže stať len fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude náhradnú osobnú starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa. Osobe, ktorá nezabezpečuje osobnú starostlivosť o svoje maloleté dieťa z dôvodu, že jej bolo zo starostlivosti odňaté rozhodnutím súdu, nemožno v čase trvania odňatia dieťaťa zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti na čas trvania odňatia dieťaťa.

9. Zákon neurčuje na tomto mieste žiadne hmotnoprávne podmienky pre zverenie dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti. Odvoláva sa len na prioritnú zásadu rodinného práva – chrániť záujem maloletého dieťaťa. Pre jej využitie musia byť naplnené všetky predpoklady pre odňatie dieťaťa zo starostlivosti jeho rodičov ako je nevyhnutnosť, dočasnosť, nariadenie len na základe rozhodnutia súdu, systémová priorita. Dôvody na strane rodičov môžu mať subjektívny i objektívny charakter. Môžu byť spôsobené zavineným zanedbávaním starostlivosti alebo aktuálnou nezavinenou neschopnosťou rodičov postarať sa o svoje maloleté dieťa. K poslednému menovanému dôvodu možno zaradiť aj prípad, ak sa sice rodič chce o svoje dieťa osobne starať, dokonca má na to vytvorené aj všetky podmienky, ale vzťah medzi ním a dieťaťom je natoľko narušený, že dieťa jeho starostlivosť odmieta, resp. uprednostňuje starostlivosť inej osoby (napríklad preto, že sa s dieťaťom dlhé roky nestýkal a dieťa vyrastalo s druhým rodičom alebo so starými rodičmi dieťaťa). V týchto prípadoch by mal súd názor dieťaťa akceptovať.

10. Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že v čase rozhodovania nemal súd prvej inštancie dôsledne zistené a preukázané naplnenie hmotnoprávnych podmienok pre zamietnutie návrhu navrhovateľky na zverenie maloletej do jej náhradnej osobnej starostlivosti. Aj keď je možné pripustiť, že z dovtedy vykonaného dokazovania - najmä zo znaleckého posudku č. XXX/XXXX (matka netrpí duševnou poruchou), zo správ kolízneho opatrovníka (konštatoval u matky vhodné bytové pomery), taktiež so správ MŠ (neboli zistené okolnosti nepriaznivého vývoja dieťaťa) či výsluchu svedka A. I., vyplývali okolnosti, ktoré v danom čase nasvedčovali tomu, že sa pomery matky zastabilizovali, že je objektívne aj subjektívne spôsobilá poskytovať maloletemu dieťaťu každodennú osobnú starostlivosť a táto má aktívnu snahu starať sa o svoje dieťa, z predmetného dokazovania už v danom čase vyplynuli určité rizikové faktory, ktorým súd prvej inštancie nevenoval dostatočnú pozornosť. Záver súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu navrhovateľky odvolací súd preto považuje za minimálne predčasný. Ako vyplynulo zo znaleckého posudku, u matky sa vyskytujú abnormné osobnostné rysy, ktoré sa v ťažkých situáciách zvyrazňujú a následne pretavujú do jej dráždivosti a konfliktnosti, čo malo vplyv aj na jej schopnosť riadne sa zamestnať a vytrvať v zamestnaní. Podľa zistení kolízneho opatrovníka necelý mesiac po vyhlásení odvolaním napadnutého rozsudku matka nezabezpečovala starostlivosť o maloletú tak, ako deklarovala a prejavovala na poslednom pojednávaní pred súdom prvej inštancie. Maloletá sa od 22.12.2022 nachádza v starostlivosti starej matky, kde ju sama matka doviedla údajne s tvrdením, že maloletá A. ju odmieta a neustále sa pýta za starou matkou. Kolízny opatrovník uviedol, že od polovice januára 2023 sa dieťa nachádza v pravidelnej starostlivosti starej matky v každom týždni, od apríla 2023 od nedele obeda nepretržite až do štvrtku večera. Ako vyplynulo z lustrácie Sociálnej poisťovne, ktorú odvolací súd vykonal, matka naposledy pracovala od 16.01.2023 do 05.04.2023. Od 05.04.2023 nemá evidovaný žiaden pracovný pomer. Napriek tomu, že matka aktuálne nepracuje, maloletú podľa zistení kolízneho opatrovníka ponecháva prevažne v starostlivosti starej matky. Okrem toho nie je zrejмый jej aktuálny príjem okrem invalidného dôchodku vo výške 232,10 Eur, ktorý príjem zrejme nie je postačujúci ani pre živobytie jednej dospeléj osoby. Maloletá má pritom zvýšené nároky v starostlivosti vzhľadom na svoj zdravotný stav. U matky sa zrejme zmenili aj bytové pomery. Kolízny opatrovník predložil v odvolacom konaní žalobu I. F. I. na vypratanie bytu, v ktorom matka býva alebo bývala. Zároveň kolízny opatrovník oznámil, že po prijatí podnetu na zanedbávanie starostlivosti o maloletú bezodkladne uskutočnil prešetrenie v domácnosti matky, avšak bezúspešne. Ani na opakované prešetrenia sa mu nepodarilo do domácnosti dostať a prešetriť prijatý podnet. V poštovej schránke bolo matke dieťaťa zanechané predvolanie, aby sa dňa 18.04.2023 dostavila na ÚPSVR Trenčín, na pohovor, no neodstavila sa. Zo spisu vyplýva, že matka neprevzala na označenej adrese ani zásielky súdu prvej inštancie doručované v odvolacom konaní. Za týchto okolností, keď nie je známe, či matka na označenej adrese vôbec býva resp. nie je známe aktuálne bydlisko matky s vytvorenou domácnosťou, matka zmenu svojho pobytu neoznámila kolíznemu opatrovníkovi ani súdu, je už i ťažko predstaviteľná

realizácia rozhodnutia súdu prvej inštancie o výkone dohľadu nad výchovou maloletej nariadeného práve z dôvodu jestvujúcich pochybností o schopnosti matky riadne zabezpečovať výchovu maloletej.

11. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti tu existuje dôvodná pochybnosť, či matka výchovu maloletej zvláda. Jej bytové pomery, nezamestnanosť a nezáujem o každodennú starostlivosť o maloletú nasvedčujú nesprávosti resp. predčasnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie. Tieto zistenia neposkytujú súdu dostatočnú záruku, že matka je schopná aj objektívne sa o svoje maloleté dieťa osobne postarať tak, aby bol zabezpečený jej všestranný rozvoj. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“.

12. Súd prvej inštancie má preto povinnosť zisťovať skutočný stav vecí aj bez návrhu účastníkov konania. Taktiež sa javí vhodné zisťovanie názoru maloletej, nakoľko maloletá je už vo veku (nedovŕšených 7 rokov), kedy je potrebné dať jej priestor k tomu, aby mohla vyjadriť svoj postoj a názor na dané konanie a aby vypovedala o spôsobe starostlivosti matky o ňu.

13. Povinnosťou súdu prvej inštancie, ktorý je viazaný vyslovenými právnymi názormi odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP), v ďalšom konaní bude dôsledne zistiť skutočný stav vecí a vykonať, resp. doplniť dokazovanie v potrebnom rozsahu na opätovné rozhodnutie a to aj s prihliadnutím na návrhy účastníkov (aktuálne bytové, príjmové a pracovné pomery matky, príp. výsluch dieťaťa atď.). Súd prvej inštancie rozhodne o vykonaní toho ktorého dôkazu. V neposlednom rade sa súd prvej inštancie vysporiada s námietkami navrhovateľky (starej matky maloletej) v podanom odvolaní, ako aj s argumentmi kolízneho opatrovníka vo vyjadrení k odvolaniu.

14. Preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 389 ods.1 písm. c) CSP a § 391 ods. 1 CSP).

15. O trovách konania, vrátane trov odvolacieho konania, rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí (§ 396 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov členov senátu krajského súdu 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolania musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).